

Mladi u hrvatskoj: obitelj, društvene mreže, obrazovanje i zapošljavanje

Podobnik, Romeo

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:325856>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-07**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

MLADI U HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

PULA, 2020.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

ROMEO PODOBNIK

MLADI U HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 0303069344

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij, Predškolski odgoj

Predmet: Sociologija odgoja i obrazovanja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Sociologija

Znanstvena grana: Posebne sociologije

Mentor: prof. dr. sc. Fulvio Šuran

PULA, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani **Romeo Podobnik** kandidat za prvostupnika **odgojitelja predškolske djece** ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, **Romeo Podobnik** dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom **Mladi u Hrvatskoj: obitelj, društvene mreže, obrazovanje I zapošljavanje** koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

UVOD	1
1. ULOGA OBITELJI U ŽIVOTU MLADIH	2
1.1 Obitelj i njezine funkcije.....	3
1.2 Obiteljska okruženja u kojima mladi žive.....	4
2. OBRAZOVANJE MLADIH U HRVATSKOJ	6
2.1 Javne škole	7
2.2 Privatne škole	8
2.3 Privatni i alternativni vrtići i škole.....	10
2.3.1 Montessori vrtići i škole	10
2.3.2 Waldorfski vrtići i škole	12
3. UTJECAJ DRUŠTVENIH MREŽA NA MLADE	15
3.1 Pozitivan utjecaj društvenih mreža na mlade	15
3.2 Negativan utjecaj društvenih mreža na mlade	17
3.3 Slobodno vrijeme mladih.....	19
4. ZAPOŠLJAVANJE MLADIH U HRVATSKOJ	21
4.1 Pripremljenost mladih za globalnu konkurentnost.....	23
4.2 Iseljavanje mladih iz Hrvatske	24
ZAKLJUČAK.....	29
LITERATURA	31
POPIS SLIKA	33
SAŽETAK	34
SUMMARY	35

UVOD

Društveni kontekst u kojem sazrijevaju mladi u Hrvatskoj unazad gotovo tri desetljeća može se označiti kao turbulentan i relativno destimulativan. Što se tiče hrvatske omladine može se reći da je na svim razinama od životnih strategija i usmjerenja do interpersonalnih odnosa bio uočljiv proces individualizacije. U ostvarenju svojih ciljeva mladi su se ponajprije uzdali u sebe i obiteljske resurse, što znači da su u ostvarenju obrazovnih, profesionalnih, stambenih, obiteljskih potreba i ambicija više očekivali pomoć od roditelja nego od društvene zajednice (Ilišin, Spajić Vrkaš, 2017).

Završni rad podjeljen je na četiri poglavlja. Prvo poglavlje govori o ulozi obitelji, te kako obitelj utječe na rast i razvoj mladih osoba. Drugo poglavlje govori o obrazovanju mladih u Hrvatskoj, koja je razlika između javnog i privatnog školovanja, te koji su interesi za odgoj i obrazovanje djeteta prema alternativnim pedagogijama učenja. Treće poglavlje odnosi se na to kako društvene mreže utječu na mlade i koje su pozitivne i negativne strane društvenih mreža. Zadnje poglavlje govori o zapošljavanju mladih u Hrvatskoj, te koji su razlozi zbog kojih mladi sve češće odlaze u inozemstvo i napuštaju Hrvatsku.

1. ULOGA OBITELJI U ŽIVOTU MLADIH

Obitelj je, kao temeljna društvena jedinica, značajna za ispunjavanje psihofizičkih i socijalnih potreba, odnosno polazište u kojem se odigrava formiranje ličnosti. Središnja važnost obitelji u oblikovanju svakog pojedinca ispunjava se kroz prijenost vrijednosti, stavova, znanja i vještina, a obitelj je i prva točka socijalnog uključivanja, odnosno uključivanja nove osobe u šire društvo. Ako nam temelji nisu čvrsti, teže je biti uspješan u svojim odnosima s drugima, radom, zdravljem i sobom. Dakle, ne može se dovoljno naglasiti koliko je obitelj važna u razvoju djeteta. Konačno, obitelj će biti kasnije odgovorna za oblikovanje djeteta i razvoj njegovih vrijednosti, vještina, socijalizaciju i sigurnost.

Emocionalne vještine važne su tijekom cijelog života mladih, jer ih uče kada treba sažaljeti i suosjećati za druge, kao i podučavati ih kako se nositi s usponima i padovima koji dolaze sa životom. Ako mladi nemaju odgovarajuće emocionalne vještine, oni se neće moći nositi s lošim ishodima. Ako im nedostaju emocionalne vještine, to bi moglo dovesti do destruktivnih izbora kad budu stariji.

Jurčević Lozančić (2011) ističe kako je moderna obitelj suočena s brojnim poteškoćama: nezaposlenošću, nesigurnom egzistencijom, povećanom stopom razvoda i preopterećenošću poslom. Promjene u strukturi obitelji i ulogama njenih članova u današnje vrijeme sve više podrazumijevaju napuštanje normativnog modela koji muškarcima pridaje ulogu hranitelja, a ženama kućanica i odgajateljica. Promjene u strukturi suvremenih obitelji često ostavljaju niz psiholoških, socijalnih i ekonomskih posljedica po članove obitelji, pri čemu su djeca i mladi među najpogođenijim članovima.

Osobine obitelji porijekla, poput socioekonomskog statusa roditelja, njihova socijalnog kapitala te obiteljskih i društvenih mreža, značajni su prediktori obrazovnog puta i socijalnog statusa.

1.1 Obitelj i njezine funkcije

Rođenjem djeteta stupa na životnu stazu koja treba da ga dovede do ljudske zrelosti. Da bi se postigao taj cilj, treba uložiti mnogo truda, a u tome kroz dugi niz godina velika je uloga i njegovih roditelja. Osim skrbi za tijelo, treba se brinuti i za razvoj duha kako bi se mladi čovjek s vremenom potpuno uključio u društvo. To se postiže edukacijom i socijalizacijom. Čovjek je socijalno biće i po naravi je usmjeren na ljude oko sebe. Pojedinaac se u društvo mora uključiti tako da se u njemu sasvim normalno osjeća. Samo tada društvo i njega prihvaća i priznaje svojim. Uz tako obostrano prihvaćanje obostrana je korist.

Miklobušec (1983) ističe da: *najveći utjecaj na malo dijete ima onaj tko ga hrani, grije i brani, jer time zadovoljava njegove najosnovnije potrebe za održanje. Ako je zadovoljavanje tih potreba popraćeno iskazima prave ljubavi, dijete doživljava da je voljeno. Biti voljen nužan je preduvjet za normalan razvoj, slobodu izražavanja i stupanje u dodir s ljudima oko sebe. Zato je majka po svojoj ulozi najpozvanija da svojem djetetu bude ulaz kroz koji će ući u društvo.* Financijski resursi obitelji, kao bitan element njihova socioekonomskog statusa, značajno određuju obrazovne ishode i izbore, kao i karijerne izbore i postignuća, a ovi prediktori značajno utječu i na druga područja života pojedinaca, od aktivnosti u kojima sudjeluju u slobodno vrijeme do političkog angažmana i preferencija. Nizak dohodak i financijska nesigurnost reduciraju kvalitetu djetetove fizičke okoline te resursa i usluga koji mu stoje na raspolaganju, a time i smanjuje šanse za dobro roditeljstvo i pozitivne ishode po razvoj djeteta (Potočnik, 2017).

Obitelj je stoga važan faktor u omogućavanju i stvaranju povoljne okoline u kojoj mladi od najranije dobi mogu učiti na obiteljskom primjeru i usmjeravati se uz pomoć njih. Svaka obitelj je različita, i svaka obitelj ima različite prioritete i poglede na svijet, te na različite načine objašnjava djetetu svijet oko sebe. Važno je dati izbor i slobodu, te pratiti interese i potrebe da bi se dijete moglo razvijati u mladu osobu, željnu iskustva i upoznavanja svijeta u kojem živi. Roditelji su dakle ti koji prvi ukazuju što i kako treba učiniti, te ukoliko dijete iz obiteljskog doma počne dobivati „krive informacije“, nedovoljno pažnje, ljubavi, podrške i usmjerenja, tada će ono na svom putu imati teškoća u ostvarenju vlastitih želja i snova.

1.2 Obiteljska okruženja u kojima mladi žive

Kvaliteta obiteljske okoline utječe na zdravlje i budući uspjeh djeteta. Socijalno okruženje utječe na obiteljski odgoj, te ono u velikoj mjeri određuje s kim se djeca formiraju u društvenim odnosima i kako stvaraju svoju okolinu. Dostupnost kvalitetnih obrazovnih objekata unutar okruženja je također važna. Na primjer, pohađanje odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu povezano je s poboljšanim razvojem djetinjstva, a ljudi koji žive u društveno-ekonomski marginaliziranim zajednicama imaju manje vjerojatnosti da će imati pristup ustanovama za rano obrazovanje i stoga je manje vjerojatno da će pohađati i iskusiti blagodati ranog odgoja i obrazovanja.

Kirch (2019) govori da danas 63% samohranih odraslih osoba u dobi od 20 do 29 godina živi s roditeljima, kao i nešto više od polovice starijih od 25 do 29 godina. Za mlade odrasle ljude skromnih sredstava, visoki troškovi stanovanja i poteškoće s uštedom novca glavna su motivacija za život s roditeljima. Bračni status roditelja i vrsta zajednice u kojoj mladi odrastaju mogu imati višestruke posljedice na njihovu kvalitetu života i načina socijalizacije.

Slika 1. Obitelj i mladi

Izvor: <https://www.littlerockfamily.com/post/109966/the-dos-and-donts-of-co-parenting-and-blended-family-parenting>

Niski prihodi obitelji i nemogućnost roditelja da pronađu ili zadrže posao ograničavaju ih u pristupu dobrima i uslugama za obitelj, što snižava kvalitetu života cijele obitelji, osobito djece i mladih. Navedene prepreke znatno snižavaju kvalitetu života uže obiteljske okoline te kvalitetu okoline i aktivnosti u kojima članovi obitelji mogu sudjelovati izvan vlastitog doma. Ekonomske poteškoće također mogu povećati razinu stresa kod roditelja i umanjiti njihovu mogućnost pružanja emocionalne potrebe djeci, što utječe na kognitivni i socijalni razvoj djece (Ilišin, Spajić Vrkaš, 2017).

Obitelj je, uz školu, vršnjačke skupine i masovne medije, mjesto najsnažnije izloženosti socijalizacijskim utjecajima i prijenosa vrijednosti, stavova, znanja i vještina. Socioekonomski status obitelji i resursi s kojima obitelj raspolaže, kao i društvene grupe i mreže u koje su članovi obitelji uključeni, uvelike određuju ishode, psihofizičkog, obrazovnog i karijernog razvoja pojedinca.

2. OBRAZOVANJE MLADIH U HRVATSKOJ

Iako se u Hrvatsko gotovo dva desetljeća intenzivno govori o potrebi podizanja kvalitete obrazovanja u kontekstu poticanja društvenog i gospodarskog razvoja, zbog izostanka stručnog i političkog konsenzusa s tim u vezi, sustav odgoja i obrazovanja u cjelini još nije stavljen u funkciju cjeloživotnog učenja i stjecanja relevantnih kompetencija hrvatskih građana (Ilišin, Spajić Vrkaš, 2017).

Autorice Ilišin i Spajić Vrkaš (2017:76) u svojoj knjizi *Generacija osujećenih govore* da prema Indeksu globalne konkurentnosti za 2015.-2016.: *Hrvatska je s 4,07 bodova dospjela na 77.mjesto između 140 promatranih zemalja, dok je godinu dana kasnije imala 4,15 bodova i, između 138 promatranih ekonomija svijeta, zauzela 74. mjesto.* U izvještaju se navodi da je u Hrvatskoj došlo do: *poboljšanja u nekoliko faktora, uključujući visoko obrazovanje i stručno usavršavanje, no i da se podbacilo u inovativnosti i osnovnom obrazovanju* (Ilišin, Spajić Vrkaš, 2017:76).

Hargreaves u knjizi *Sociologija, teme i perspektive* (2002:778) spominje da je kvalitetno obrazovanje: *dubinsko kognitivno učenje, kreativnost, talentiranost, orijentiranost na istraživanje, rad u mrežama i timovima, kontinuirano profesionalno usavršavanje, povjerenje u suradnički proces, te sposobost suočavanja s promjenama.* Da bi stvorio taj osjećaj sposobnosti i pripadnosti, Hargreaves smatra da su potrebne neke promjene nastavnog programa:

- Smatra da bi učenici trebali imati slobodu izabrati područja koja ih osobito zanimaju ili ona za koja su nadareni. Na taj bi način svi učenici razvili osjećaj vlastite vrijednosti.
- Također smatra da bi trebali postojati obavezni dijelovi nastavnog programa: predmeti u kojima se uči o zajednici pomogli bi mladima jasno sagledati svoju ulogu u društvu.
- Ekspresivne umjetnosti, umijeća i sportovi morali bi također igrati važnu ulogu. Ovdje bi mladi razvili osjećaj privrženosti školi i naučili bi jedni druge poštovati zbog prinosa što ga svaki od njih može dati školi.

2.1 Javne škole

Obrazovanje je važan dio podizanja djece i njihove pripreme za uspješan život. Za mnoge obitelji pronalaženje odgovarajućeg školskog okruženja nije tako lako kao upis u lokalnu javnu školu. Uz danas dostupne informacije o razlikama u učenju i vještinama 21. stoljeća, ne mogu sve škole na odgovarajući način zadovoljiti potrebe svakog učenika. Veličina razreda jedna je od glavnih razlika između javnih škola i privatnih škola. Veličina razreda u gradskim javnim školama može biti velika od 25 do 30 učenika (ili više), dok većina privatnih škola svoj broj razreda drži bliže prosjeku od 10 do 15 učenika, ovisno o školi (Grossberg, 2019).

Tako veliki broj učenika u javnim školama dovodi i do nedovoljno kvalitetnog rada i osobne posvećenosti pojedincu. Veliki je fokus na prenošenju zacrtanog sadržaja programa, a manje se odvija interakcija između učenika i učitelja. To dovodi do velikog nerazumijevanja gradiva, pojmova i spoznaja, a premalo vremena da bi se kvalitetno usvajalo. Budući da privatne škole ne moraju slijediti državne zakone o tome što podučavati, one mogu ponuditi jedinstvene i specijalizirane programe. U tablici ispod prikazana je razina obrazovanja mladih u 2011. godini.

Tablica 1. Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina 2011.godine

RAZINA OBRAZOVANJA	RELATIVNI UDIO
Bez škole	9,52%
Osnovna škola	21,30%
Srednja škola	52,84%
Viša škola ili stručni studij	5,84%
Fakultet/akademija/sveučilišni poslijediplomski studij	ili 10,55%
Nepoznato	0,16%

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema podacima iz 2011. godine vidljivo je da je 52,84% mladih završilo srednju školu, dok je mali postotak završenog višeg ili visokog studija. S obzirom na danas, podaci su se znatno promijenili te unazad par godina sve više mladih nakon srednje škole teži k tome da upiše fakultet i stekne akademski naziv. Problem se javlja što se fakultetsko obrazovanje kod mnogih prolongira, mladi ne završavaju sve u rokovima, i tada to fakultetsko obrazovanje traje i više nego planirano.

Mnogo mladih poslije srednje škole upisuje fakultet iz područja interesa, ali ga ne uspijevaju završiti i događa se kod nekih da i nakon određenog vremena gube pravo na studiranje. Svakako veliki postotak uspješno završava fakultet, te nadograđuje svoje znanje upisom u poslijediplomske i doktorske studije.

2.2 Privatne škole

Razvoj privatnog školstva u Hrvatskoj započinje 1991.godine osnivanjem privatne tvrtke za pružanje obrazovnih usluga "Pitagora" u Puli (prema odredbama Zakona o samostalnom obavljanju privrednih djelatnosti). Pedagoški pristup je obuhvaćao učenje osnovnoškolskih nastavnih sadržaja matematike i fizike. Primjenom metode rješavanja problema (solving), individualni pristup učenicima u malim skupinama omogućio je da kroz 13 organiziranih tečajeva u tijeku trogodišnjeg rada (1991.- 1994.) ukupno 340 učenika iskaže značajan napredak u znanjima matematike i fizike. Nakon osnivanja Prve privatne osnovne škole "Juraj Dobrila" u Puli i prve srednje škole - Srednje ekonomske škole "BIG" u Splitu 1993.godine, uslijedilo je intenziviranje procesa privatizacije u hrvatskom školstvu (Krbec, 1999).

Mnogi učenici privatnih škola pohađaju školu više sati dnevno nego učenici javnih škola, jer privatne škole nude programe poslije škole i duži raspored. To znači manje vremena za umetanje u probleme i više vremena za uključivanje u aktivnosti (Grossberg, 2019).

U hrvatskom školstvu privatizacija se odvija u nekoliko smjerova obrazovne djelatnosti. Osnivanje i djelovanje „privatnih škola“ ograničeno je formalnim zahtjevima za: (Krbec, 1999)

- *Razinom zadovoljavanja pedagoškog standarda (nastavno osoblje, prostor, oprema)*
- *Uključivanjem obaveznog dijela nastavnih programa (formalni oblik curricula)*
- *Osiguranjem (minimuma) kvalitete obrazovnih rezultata (obrazovno postignuće mjerljivo standardnim oblicima testiranja i ocjenjivanja).*

Hrvatska ima najnižu stopu ranog napuštanja školovanja u EU-u (3,3 %, prosjek EU-a: 10,6 %). Ciklus obaveznog osnovnog i nižeg sekundarnog obrazovanja u Hrvatskoj među najkraćima je u EU-u jer osnovna škola traje samo 8 godina. U Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije to se navodi kao područje u kojem su potrebne promjene. No problem je infrastruktura jer mnoge škole rade u dvije ili tri smjene. Nacionalno istraživanje među mladima pokazuje da nisu osobito zadovoljni kvalitetom svojeg obrazovanja (Gvozdanović i dr., 2019.), a prema pokazateljima Svjetskog gospodarskog foruma kvaliteta obrazovanja u Hrvatskoj zauzima 112 mjesto od 137 (Europska unija, 2019).

Privatno školovanje danas se smatra da si to mogu priuštiti jedino „bogate“ obitelji. Vrlo su često te „bogate“ obitelji osuđivane od strane „običnih“ ljudi, jer „obični“ ljudi nemogu sebi priuštiti takvo obrazovanje, niti im je to opcija što se tiče školovanja. Često se i dolazi u diskusije kako privatne škole ne nude dovoljno dobro znanje, a i s obzirom da su školarine skupe da ih svi uspješno završavaju radi toga, bez obzira na znanje i sposobnosti. Iste te „bogate“ obitelji smatraju da su iznad obrazovanja koje nudi državno obrazovanje, a i da ne pripadaju tom staležu ljudi, te da bi održavali svoj status najčešće se odlučuju na privatno školovanje s visoko pozicioniranim imenom. U suštini, do pojedinca je kako će usvajati znanje, vještine i sposobnosti i te iste koristiti u praksi, bez obzira stoji li iza njega javno ili privatno obrazovanje.

2.3 Privatni i alternativni vrtići i škole

Brojna istraživanja vezana za rast i razvoj djeteta smatraju da je za razdoblje ranog djetinjstva ključna primjena sustavnog odgoja i obrazovanja kroz koji se potiče razvoj djeteta na svim područjima, od tjelesnog, socioemocionalnog, kognitivnog i govornog. Odgojno obrazovnim radom u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje stvaraju se kvalitetni temelji za razvoj svakog djeteta.¹ U današnje vrijeme, državni vrtići su prvi izbor roditelja. No, da bi roditelji uspjeli upisati svoje dijete u državni vrtić, moraju zadovoljiti određena pravila i skupiti bodove. Liste čekanja za upis u državne vrtiće su vrlo duge, mnogo djece ostane neupisano, a većinom su to djeca jasliske dobi. Zbog nemogućnosti dobivanja državnog vrtića često se roditelji odlučuju na privatne vrtiće. Privatnih vrtića danas ima mnogo, kriteriji za upis su puno lakši nego kriteriji za državne vrtiće. No, također u svijetu koji se konstantno razvija i napreduje, puno se roditelja odlučuje na alternativne vrtiće i škole, koji imaju novi i drugačiji pristup djetetu.

2.3.1 Montessori vrtići i škole

Tvorac pedagoške metode Montessori bila je talijanska pedagoginja i liječnica Marija Montessori.²

Slika 2. Marija Montessori

<http://www.nebulamontessori.hr/mariamontessori-zivotopis.html>

¹ Izvor: <https://www.bilten.org/?p=7959#> (Pristupljeno: 22.07.2020.)

² Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Maria_Montessori (Pristupljeno: 22.07.2020.)

Glavna misao Montessori pedagogije glasi „*Pomozi mi da to učinim sam*“, gdje se naglasak stavlja na važnosti djetetove samostalnosti i ukazuje na činjenicu da je dijete u središtu pedagogije te je ono centralna ličnost po kojoj je sve prilagođeno. Ono što je od izuzetne važnosti u Montessori pedagogiji jest njena stroga mjerila za izgledom okoline i ponašanje odraslih u Montessori ustanovama. Djetetu treba pružiti mogućnost razvoja u primjerenom i pripremljenom okruženju, prostorno prilagođenom i intelektualno poticajnom. Za „vježbe za praktični život“ Marija Montessori je istica da sve stvari moraju biti prilagođene veličini djece. Materijal, oblik i boja moraju biti poticajni djeci. Za praktične vježbe postoje posebni okviri: za prišivanje gumba, za vezanje vrpce, za spajanje kukica, za lijepljenje na čičak, za rad sa sigurnosnim iglama i kopčama. Djeca pomoću tih okvira vježbaju (Seitz i Hallwachs, 1996). Vježbama za praktični život djeca uče što je to ustrajnost, koncentracija, koordinacija pokreta i samostalnost. Vježbe se najviše provode sa malom djecom (do treće godine života). Starija djeca već nisu toliko zainteresirana, no i ona u školi uče o odgovornom ponašanju prema svojoj okolini (Seitz i Hallwachs, 1996).

Prvu Montessori ustanovu u Hrvatskoj otvorila je 1934. god. u Zagrebu grofica Dédé Vranyczany koja je pohađala edukaciju Montessori pedagogije u Londonu 1933.god. Suvremeni trenutak razvoja Montessori pedagogije u Republici Hrvatskoj započinje 1991. godine otvaranjem prve privatne „Dječje kuće“ u Splitu.³ U Republici Hrvatskoj djeluje pet dječjih vrtića koji ostvaruju programe rada s djecom predškolske dobi samo po načelima i pedagoškim pristupima Montessori pedagogije, te Montessori programe provodi 24 redovita dječja vrtića.

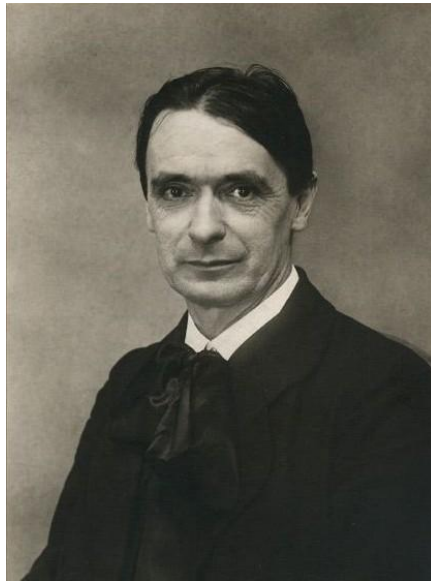

Slika 3. Logo Montessori škole u Zagreb
<http://www.os-montessori-bdvranyczany-zg.skole.hr/>

³ Izvor: <http://os-montessori-bdvranyczany-zg.skole.hr/skola/povijest> (Pristupljno: 22.07.2020.)

2.3.2 Waldorfski vrtići i škole

Začetnik Waldorfske pedagogije je Rudolf Steiner. Svoje je ideje i znanje crpio iz raznih izvora i utemeljio je waldorfsku pedagogiju na dva temelja: znanstvenu i antropozofsku. Bio je vrlo posvećen religijama, te je proučavao razne kulture i načine življenja te je sva ta iskustva prenio u svoju pedagogiju (Bezić, 1999).

Slika 4. Rudolf Steiner

<http://havintho.blogspot.com/2013/05/rudolf-steiner-100-years-later.html>

Bezić (1999:441) ističe glavne ciljeve Steinerove pedagogije:

- duhovno i tjelesno dozrijevanje
- antropozofska samospoznaja, -
- ubrzavanje karme, -
- samoodgoj uz pomoć odgojitelja prema idealima slobode, jednakosti i sveljudskog bratstva
- Navedene ciljeve prate i neka praktična načela waldorfske škole:
- apsolutno poštivanje djeteta, posebno njegove duhovnosti;
- sveobuhvatni odgoj cijelog čovjeka, počimajući odgojem osjetila (kojih prema Steineru ima 12!), u prvom redu sluha i vida;
- taj se odgoj odvija prema poznatoj Pestalozzijevoj paradigmi: glava - srce - ruka;
- nadasve je važan odgoj duha.

U waldorfskim vrtićima cilj je poticati dijete na razvijanje njegovih umjetničkih i kreativnih sposobnosti. Waldorfska pedagogija naglašava predmete kao što su slikanje, modeliranje, crtanje, muziciranje, recitiranje, ples, dramsko prikazivanje. Waldorfski vrtići temelje se na dnevnom, tjednom i godišnjem ritmu izmjena različitih aktivnosti (npr. igra, radne aktivnosti, umjetnost, odmaranje itd.), a didaktički materijali i dječje igračke su od prirodnog materijala kako bi se kod djeteta od samih početaka razvijala ekološka osjetljivost. Također potiče se djecu na osvještavanje prirode, sadnju raznih biljaka, povrća i voća, te poticanje na brigu oko istog, te konzumaciju onoga što su zasadili.

U Waldorfskim školama Brezić (1999) ističe da djeca koriste samo prirodne materijale, ne umjetne. Smatra se da djeca trebaju što manje igračkaka, i da ih treba držati što dalje od tehnologije, sve do puberteta. Ovisno o vremenu, najbolja je nastava na otvorenome, u prirodi: *U jesen pitomci prate žetvene običaje i obrede, o Božiću prave jaslice, o Uskrsu siju travicu, u proljeće sade cvijeće, o Ivanju pale krjesove i upoznavaju se s poljskim radovima, npr. sjetvom. Svaka waldorfska škola nastoji imati vlastiti vrt, u kojemu rade sami učenici.*

U Hrvatskoj od 2010. godine postoji i Institut za waldorfsku pedagogiju (IWP). U pitanju je novi trogodišnji studij „Škola za sutra“ koji želi pomoći učiteljima, odgojiteljima, pedagoškim djelatnicima i roditeljima u obrazovanju i usavršavanju waldorfskog identiteta. Osim predavanja, studij se sastoji i od različitih stručnih i znanstvenih skupova, seminara, radionica i sličnih aktivnosti kojima je cilj promicati waldorfsku pedagogiju u svim granama odgoja i obrazovanja.⁴

U Hrvatskoj postoji nekoliko waldorfskih vrtića koji se nalaze u Rijeci, Splitu, Zagrebu, Vinkovcima i Samoboru, a waldorfske škole u Hrvatskoj postoje trenutno jedino u Rijeci i Zagrebu.

⁴ Izvor: <https://www.krenizdravo.hr/mame-i-bebe/waldorfska-pedagogija-vrtici-skole-i-zasto-ih-odabrati> (Pristupljeno: 22.07.2020).

U današnje vrijeme alternativni vrtići i škole počeli su dobivati na značenju. Iako je i dalje to vrlo mali postotak, ipak interesi za ovu vrstu odgoja i obrazovanja postoje. Klasični državni i privatni vrtići i škole, također su počeli usvajati i primjenjivati u svome radu neke od točaka alternativnih vrtića i škola. Sve više se dijete stavlja u centar, potiče ga se da sve ono što može učini samo, da na pravilan i njemu dostupan način svakodnevno uči okružen poticajnim okruženjem i prirodnim materijalima. Usmjerava ga se da što bolje i samostalnije savladava sve životne aktivnosti. Također, promatra se i djetetov interes, te odgojitelji nude poticaje prema onome što dijete interesira. Tako da alternativni vrtići i škole još nisu toliko razvijene u Hrvatskoj u smislu da se otvaraju takve vrste ustanova, ali većinom je to zbog nedovoljno obrazovanog kadra i nedostatak edukacija.

Svakako bilo kakvi oblici učenja i obrazovanja kvalitetni su ukoliko je dijete u središtu, okolina poticajna i motivirajuća, te stručni kadar obrazovan i spreman na svakodnevno učenje i usavršavanje. Montessori i Waldorfska pedagogija samo su jedni od oblika učenja i nekih novih tj. starih načina pristupa djetetu. Stoga se danas u radu s djecom i pripremom kurikulumu vrtića miješaju više vrsta pedagogija i filozofija da bi se na što bolji način omogućio siguran rast i razvoj djeteta, uključujući sve djetetove sposobnosti i vještine.

3. UTJECAJ DRUŠTVENIH MREŽA NA MLADE

Društveni mediji postali su vrlo važan dio života mnogih mladih generacija u današnjem svijetu. Učinci medija mogu ponekad biti pozitivni, a ponekad negativni, ali uglavnom su negativni ako nisu integrirani s poslovnim ili profesionalnim ciljem. Prema statistikama prosječno vrijeme koje ljudi dnevno provode na društvenoj mreži je dva sata, za tinejdžere su brojke mnogo veće što iznosi i do 27 sati tjedno.

3.1 Pozitivan utjecaj društvenih mreža na mlade

Na društvenim mrežama mladima je olakšano povezivanje, učenje i dijeljenje korisnih informacija. Ako osoba pritom ne zanemaruje svoj "stvarni" život, virtualni svijet ne treba gledati kao nužno zlo. Veliki pozitivni rezultat društvenih mreža je taj što je lakše steći veliki broj prijatelja samo u kratkom vremenu. Prije samo nekoliko godina, nije se bilo lako povezivati s mnogim ljudima. Međutim, porast korištenja pametnih telefona pomogao je u promjeni toga, a također je pomogao većem broju ljudi da se povežu na drugačiji i jedinstven način. Nakon ovoga, društvene mreže su se također počele pojavljivati i čitav koncept prijateljstva počeo se mijenjati.

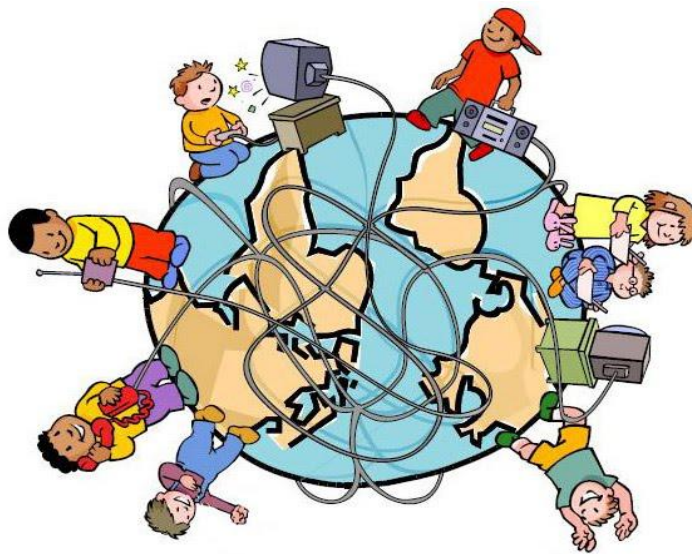
Slika 5. Društvene mreže

Izvor: <https://broadcasting4a.blogspot.com/2018/10/health-issues-caused-by-overusing-of.html>

Mreže društvenih medija pomažu da osobe mogu komunicirati bez obzira u kojem dijelu svijeta se nalazili. Komunikacija je postala izuzetno učinkovita kao i laka. Društveni mediji imaju moć otvaranja cijelog svijeta pred sobom, što ga čini znatno manjim mjestom od onog što je nekad bio (Simplilearn, 2020).

Društveni se mediji koriste na način da oblikuju politiku, posao, svjetsku kulturu, obrazovanje, karijeru, inovacije i još mnogo toga. Gotovo četvrtina svjetske populacije sada je na Facebooku. Društveni mediji su također duboko utjecali na zapošljavanje. Prema istraživanjima o zapošljavanju putem društvenih mreža, 60 posto poslodavaca koristi stranice društvenih mreža za ispitivanje kandidata za posao.

Još jedna od pozitivnih utjecaja društvenih mreža je ta da informacije vrlo brzo kruže, sve je pristupačnije i dostupnije. Društvene mreže olakšavaju mladima da se izraze i svoje ideje i radove podijele s većim krugom ljudi, pa čak i surađuju s ljudima iz udaljenih krajeva koje bez društvenih mreža nikada ne bi imali priliku upoznati. Ako se pravilno koriste, društvene mreže mogu biti i vrlo dobar alat za poboljšanje poslovnih ideja i realizaciju. Upravo zahvaljujući internetu i društvenim mrežama mladi mogu uvidjeti kako se živi u svim dijelovima svijeta, pa čak i pomoći potrebitima.

Slika 6. Pozitivni učinci društvenih mreža

Izvor: <https://novijadoba.wordpress.com/2013/01/14/utjecaj-interneta-na-drustveni-zivot/>

3.2 Negativan utjecaj društvenih mreža na mlade

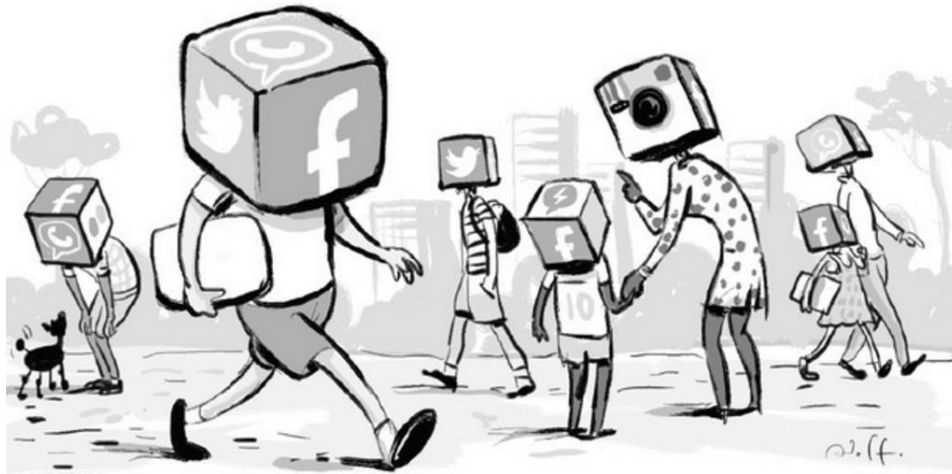
S obzirom na mnogobrojne prednosti društvenih mreža, ipak se vjeruje da one više štete nego koriste. Mladi današnje generacije i ovog novog doba veliku važnost daju društvenim mrežama i to im je postao prioritet. Veliki broj sati provode pred pametnim telefonima, većinu vremena na društvenim mrežama koje su mnogobrojne. Ne ulažu u svoje znanje, ne čitaju konstruktivne članke, već se posvećuju tome da objavljuju svoj život na i skupljaju što veći broj pratitelja ili tzv. prijatelja. Zabrinjavajuća je činjenica da se zbog društvenih mreža mladi u većini slučajeva osjećaju loše, depresivno jer im se ondje nameću stvari koje nisu realne; kao što su savršen fizički izgled, slike s raznih elitnih destinacija, poticanje na vrlo rano sazrijevanje, šminkanje i iskrivljene slike realnog života. Postoji veliki broj mladih na koje je vrlo lako utjecati. Oni mogu osjetiti potrebu da fizički promjene svoj izgled i uspoređuju se sa svakom osobom koju vide na društvenim mrežama.

Slika 7. Negativni učinci društvenih mreža

<https://www.certifiedimpact.com/single-post/2016/08/04/Does-Social-Media-Create-New-Risk-for-Small-Businesses>

Sve više se danas stvara ta ovisnost o društvenim mrežama, teško je ne biti dio toga, i teško je naći granicu između realnog i virtualnog. Mnogi stručnjaci za mentalno zdravlje duboko su zabrinuti zbog utjecaja koji socijalni mediji imaju na mentalno zdravlje. Neki vjeruju da stalno korištenje društvenih medija doprinosi skraćenom rasponu pažnje. Pored toga, mnogi mladi koji redovito koriste platforme poput Facebooka, Instagrama ili Twittera prijavljuju visoku razinu stresa. Mnogi ljudi smatraju da je elektroničko zlostavljanje problem mladih ljudi. Tipične vrste maltretiranja uključuju agresivne i neugodne poruke e-pošte, privatne poruke i javne komentare, stavljanje na mrežu nezapamćenih ili manipuliranih fotografija (Petersen, 2019).

Slika 8. Ovisnost o društvenim mrežama

Izvor: <https://www.todayonline.com/commentary/access-social-networks-harming-our-children>

Jedna od stavki je i manjak međusobnog druženja među mladima. S obzirom da je sve okrenuto prema tehnologiji i mrežama, mladi se sve manje socijalno izlažu, gube interese za šetnjama, druženjima, i bilo kakvim „face to face“ razgovorima. Puno je lakše otvoriti se i razgovarati putem društvenih aplikacija. Mladi gube radne navike, te u ovo novije doba počinju se isticati poslovi poput ranih influencersa i Youtubera koji žive i rade preko društvenih mreža. Poslovi koji ne zahtijevaju previše fizičkog rada, vrijeme je neograničeno, i sve više mladih danas teži k tome da imaju profile s mnogo pratitelja i „lažnih“ prijatelja i prema tome određuju svoj status u društvu i svijetu. Stoga sve te činjenice dovode do raznih psihičkih poremećaja kod mladih koji se jednostavno ne uspjevaju uklopiti u taj ubrzani ritam koje nose društvene mreže i osjećaju se odbačenima i manje vrijednima.

3.3 Slobodno vrijeme mladih

Slobodno vrijeme jedan je od društvenih fenomena koji je osobito važan za mlade. Ilišin (2017:293) spominje da je: *slobodo vrijeme ono koje označava dokolica koju karakterizira prepuštanje aktivnostima po vlastitu izboru bez tzv. poluslobodnih aktivnosti kao što su različite društvene i obiteljske obveze.*

U današnje vrijeme, mnogo mladih svoje slobodno vrijeme provodi na pametnim telefonima, tabletima i društvenim mrežama, koje ne razvijaju nikava kognitivna znanja i vještine, ili se druže s prijateljima ponajviše u kafićima, te sjede pred kompjutorom i televizijom. Naravno, mnogi mladi, baš kao i mnogi stariji, uglavnom gube vrijeme. Neki mladi odluče spavati umjesto da ustanu i budu aktivni. Naviknu se vrlo brzo na to da su lijeni i najmanji napor postaje previše (Writefix, 2011).

Smatram da je slobodno vrijeme u ovom užurbanom načinu života vrlo bitan faktor u životima ljudi općenito ali i mladih. To je vrijeme koje predstavlja izbor bavljenja raznim aktivnostima iz područja osobnog interesa. Većina mladih svoje slobodno vrijeme iskorištava odlaskom na neki sport, edukaciju, učenje stranih jezika ili jednostavno boravkom kod kuće. Važno je imati slobodno vrijeme i dobro ga iskoristiti za individualno usavršavanje.

Slika 9. Aktivnosti za mlade

Izvor: https://www.123rf.com/photo_94152905_stock-vector-young-teenagers-hobby-set-cartoon-kids-characters-collecting-stamps-football-chess-photography-sport.html

Slobodno vrijeme važan je segment svakodnevnog života, te se upravo zato očekuje da potencijale slobodnog vremena mladi više nego druge društvene skupine optimalno iskoriste za vlastiti rast i razvoj. Tendencija opadanja mladih u nizu aktivnosti upućuje na to da je među njima došlo do promjene prioriteta, što ukazuje na veliki porast posvećenog vremena novim tehnologijama. No, jedna od nesvakodnevnih aktivnosti su putovanja za koja su mladi vrlo zainteresirani. Motivi putovanja su različiti kao i destinacije. No i za putovanja, mladi ih ili sami plaćaju ili ih i dalje financiraju roditelji.

4. ZAPOŠLJAVANJE MLADIH U HRVATSKOJ

Sazrijevanje i ulazak u svijet rada i odraslih uvijek je bio tegoban proces, a danas je sve dugotrajniji i suočen s rizicima kojih su nekadašnje generacije mladih bile uglavnom pošteđene. Upravo su vrijednosti jedan od ključnih elemenata u procesu izgradnje identiteta jer one "govore nešto o velikim pitanjima: tko smo, odakle dolazimo, kamo idemo, kako možemo definirati svoj identitet, što želimo postati, što mislimo o drugima ili različitosti? I, konačno: što daje osnovni smisao našim životima?" (Lindh, Korhonen, 2010).

Takva pitanja posebno muče mlade koji prolaze kroz intenzivan proces socijalizacije, iako se identitet razvija i mijenja cijeloga života. Kontekst u kojem se formira pogled na svijet za mnoge je mlade obilježen nesigurnošću što se tiče zapošljavanja i osiguranja vlastitog mjesta u društvu, pri čemu su neki ostavljeni bez nade i perspektive. Drugim riječima, pogled na svijet mladih zasniva se na usvojenim vrijednostima, ali inkorporira i percepciju budućnosti koja se može doživljavati kao izrazito neizvjesna (Ilišin, 2011).

Domazet (2014:191) u svojoj knjizi *Ekonomika rasta i pune zaposlenosti u Hrvatskoj* navodi da: *je niska zaposlenost, odnosno nezaposlenost najteži ekonomski, društveni, i politički problem u Hrvatskoj, te je zaposlenost određena međudjelovanjem ponude i potražnje na tržištu rada.*

Postoje više objašnjenja nefunkcioniranja, neuspjeha ili ponekad kolaps tržišta, no valja istaknuti dva (Domazet,2014):

- Postoje teorije koje se osobito odnose na definiranost, određenost, ljepljivost nominalnih plaća. Te teorije, na primjerima implicitnih ugovora i dogovorenih troškova (noćni rad, prekovremeni rad, otpremnine i sl.) pokušavaju objasniti da se tržište rada sporo prilagođuje na šokove odnosno druge promjene i potražnje, što stvara „kratkoročnu“ nezaposlenost.
- Drugo, postoje teorije koje se temelje na analizama poput insajder-outsajder, efikasnost plaća, kojima se predviđaju dugoročna odstupanja realnih plaća u odnosu na plaće koji bi proizašle na tržištu dobara, kao što obično funkcionira obično tržište roba i usluga.

Hrvatska je početkom 2017. godine dospjela u sam europski vrh po nezaposlenosti mladih, s relativno veliki brojem onih koji se odlučuju na dugotrajan odlazak u inozemstvo. Visoka nezaposlenost mladih postala je trajno obilježje hrvatskog društva, zbog čega raste rizik da oni umjesto društvenog „resursa“ postanu društveni problem koji će dugotrajno i dubinski opteretiti razvoj i rast hrvatskog društva i gospodarstva (Potočnik, Spajić Vrkaš, 2017). Globalna ekonomska kriza koja je započela 2008., čije se posljedice u Hrvatskoj i danas osjećaju, otežava uspješno ispunjavanje potreba mladih i njihovo uključivanje u društvo.

Slika 10. Zaposlenost mladih

Prema istraživanjima Eurofonda (2014) poslovi na određeno vrijeme slabije su plaćeni, rijetko su vezani sa stručnim usavršavanjem i rijetko pokrivanju mirovinsko osiguranje, što doprinosi ekonomskoj marginalizaciji mladih i usporava njihovo osamostaljivanje od roditeljskog doma. Zbog toga, radi rada na poslovima koji traže niže kvalifikacije od onih koje su stečene formalnim obrazovanjem, mladi postupno gube svoja stručna znanja i vještine te postaju demotivirani za cjeloživotno učenje i stručno usavršavanje (Potočnik, Spajić Vrkaš, 2017).

4.1 Pripremljenost mladih za globalnu konkurentnost

Kad se govori o stručnoj osposobljenosti mladih za globalnu konkurentnost, često se spominje obrazovanje. Ono uključuje kreativnost, talentiranost, rad u mrežama i timovima te svakodnevno usavršavanje. Hrvatska mladima omogućuje kvalitetno obrazovanje i educiranje, no uz sustav obrazovanja važna je i obiteljska suradnja i motivacija. Sposobnost komuniciranja u različitim okruženjima u svim se relevantnim tekstovima navodi kao jedna od ključnih komponenti visoke konkurentnosti pojedinca na tržištu rada.

Europski referentni okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje⁵ (2007) govori o jezičnoj kompetenciji koju određuje kao: *sposobnost razumijevanja, izražavanja, i tumačenja pojmova, osjećaja, činjenica i stavova u pismenoj i usmenoj formi u različitim društvenim i kulturnim okruženjima.*

Razna istraživanja potvrđuju da otprilike devet od deset mladih osoba u Hrvatskoj može donekle ili u potpunosti komunicirati na engleskom jeziku. Mladi potvrđuju kako imaju koristi od poznavanja stranih jezika jer im višejezičnost olakšava zadovoljavanje sve složenijih zahtjeva radnog mjesta, omogućava zapošljavanje u drugoj zemlji i uključivanje u željene studijske programe. Poznavanje stranih jezika, osobito engleskog, ima veliku instrumentalnu vrijednost kad se promatra u kontekstu korištenja novih komunikacijskih tehnologija. Digitalna kompetencija objedinjuje znanja i vještine koje su mladima vrlo potrebna ukoliko žele usavršavati svoja znanja i vještine. Komunikacija među pripadnicima današnje generacije mladih sve više se odvija u virtualnom svijetu (Ilišin, Spajić Vrkaš, 2017).

Relja, Ercegovac i Čerenić (2015) u svom istraživanju ističu kako se mladi ljudi češće susreću s nezaposlenošću više nego odrasle osobe, a započeti karijeru, osvrnuti se na osoban rast i razvoj za njih predstavlja jedno turbulentno razdoblje. Mladi se, kroz svoj period odrastanja pripremaju za svijet, ali često je tu prepreka što nakon završenog obrazovanja ostaju bez dovoljno praktičnog iskustva, što im kasnije stvara veliki problem.

⁵ Europski referentni okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje prihvatili su Europski parlament i Europsko vijeće 2006.godine. Ono uključuje razne komponente za cjeloživotno usavršavanje.

Također, često se kod mladih javlja i otpor prema određenim poslovima, koji se ne uklapaju u sliku onoga što su mislili da će raditi. Danas je osposobljavanje mladih za život, znatno više nego ranije, neraskidivo povezano s njihovom pripremom za tržište rada kojega određuju globalni tokovi i visokokonkurentni ljudski kapital za razvoj kojega je ključno obrazovanje. Prema istraživanjima, jezična kompetentnost hrvatske mladeži ne zaostaje za europskim prosjekom, a isto važi i za prosječan broj stranih jezika koji se uče u hrvatskim školama.

Hrvatski su učenici izjednačeni s europskim vršnjacima u komponentama čitanja i slušanja engleskog kao prvog stranog jezika koji se uči u školi, no hrvatski su učenici lošiji u komponenti pisanja. Da je škola, izravno i neizravno, važan faktor višejezične kompetentnosti mladih empirijski je potvrđeno. Ilišin, Spajić Vrkaš (2017:133) ističu da je: *informatička pismenost hrvatske mladeži na razini Europske unije, no Hrvatska zaostaje za europskim zemljama po uvođenju informatičkog obrazovanja u škole i po digitalizaciji nastave, što je osobito izraženo u strukovnim školama.*

4.2 Iseljavanje mladih iz Hrvatske

Mladi iz zemlje rođenja najčešće iseljavaju u potrazi za obrazovnim programima i većim šansama za zaposlenje. Podaci Eurobarometra o mladima u Europi (2016) govore o 32% mladih Europljana koji žele studirati, usavršavati se ili raditi u drugoj europskoj državi. Nemogućnost zapošljavanja veliki je problem mladih u Hrvatskoj, posebice onih s kvalifikacijama za radnička zanimanja.

Tri četvrtine zaposlenih mladi radi u privatnom sektoru, manje od polovice ih je zaposleno u struci za koju su se školovali, a polovica nema siguran i trajan posao. Prosječno tjedno rade 3 sata dulje od zakonom propisane norme, za što u prosjeku dobivaju plaću koja je za 20% niža od prosječne plaće u zemlji. Takve nepovoljne okolnosti usporavaju njihovo socioekonomsko osamostaljivanje, sklapanje braka i planiranje potomstva. Stečeno visoko obrazovanje jedino je obilježje koje mladima donekle osigurava zapošljavanje u struci (Potočnik, Spajić Vrkaš, 2017).

Autor Župarić-Iljić (2016) u svom radu iseljavanje iz Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju ističe da se nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju povećao broj emigrirane u odnosu na imigriranu populaciju. Autor navodi kako su pojedinci vjerojatno donjeli odluku o privremenom ili trajnom iseljavanju zbog nepovoljne gospodarske situacije, smanjene opće stope zaposlenosti, pada životnog standarda, nemogućnosti pronalaska posla u struci, dugo čekanje na zaposlenje te neadekvatna plaća.

Slika 11. Odlazak mladih iz Hrvatske

Izvor: <https://www.123rf.com/clipart-vector/immigration.html?sti=lpqh04iuljgobzggj>

Drugim riječima, mladi su, bez obzira na njihovu demotivirajuću percepciju hrvatskog društva, ipak svjesni važnosti funkcionalnih kriterija u zapošljavanju, u sklopu kojih su, primjerice, dobar izgled, kao i poznavanje poslovnog svijeta, samo „dodatna vrijednost“ njihovim profesionalnim znanjima i kompetencijama. Odlazak u inozemstvo postaje sve privlačnija opcija i ne samo na individualnoj razini.

S obzirom da mnogo mladih odlazi u inozemstvo u potrazi za boljim životom, radom i usavršavanjem, pitao sam prijatelje iz svoje okoline koji su se odselili i žive u inozemstvu koji su njihovi razlozi odlaska iz Hrvatske, što to zemlje u svijetu nude a Hrvatska ne, koliko društvene mreže utječu na odlazak van u svijet, te što treba u Hrvatskoj promjeniti da mladi ne odlaze.

Zemlje u kojima oni trenutno borave su većinom Belgija, Amerika i Irska, te svima su razlozi odlaska iz Hrvatske slični, a to je da u Hrvatskoj previše stagniraju, plaće su male, poslodavci ne cijene njihov trud i rad bez obzira na visoko obrazovanje. Iz tih razloga pojavila se želja za otkrivanjem vanjskog svijeta i resursa koje ono nudi. Svatko od njih ima završenu višu ili visoku stručnu spremu, koja im vani u inozemstvu nije u prvom planu. Diplome iz Hrvatske su manje važne, jer poslodavci traže iskustvo i poznavanje jezika zemlje u koju dolaze.

Primjerice, u Belgiji vrlo malo mladih, a i općenito ljudi govori engleski jezik, i tu se javlja problem sporazumijevanja. Postoje mnogobrojni tečajevi, koji mladi iz Hrvatske mogu završiti da bi se upoznali s osnovama jezika, ali je za usavršavanje jezika potrebno vremena. Oko 60% stanovnika govori nizozemskim jezikom odnosno flamanskim, 40% francuskim, a 1% njemačkim. Bruxelles, koji čini 8% stanovništva je dvojezični grad: francusko- nizozemski⁶.

U Americi je život vrlo skup, tempo života vrlo užurban s obzirom na Hrvatsku, te se mladi se moraju truditi da bi se istaknuli u takvoj sredini. Populacija je raznovrsna, ali to ne utječe na život i rad mladih. Mogućnosti za rad i napredovanje su velike, puno se radi, i malo mladi koji dolaze u Ameriku živjeti, studirati ili raditi imaju slobodnog vremena. Ukoliko žele nešto ostvariti potrebno je svaki dan istraživati, raditi poslove koji i nisu u struci, uglavnom rade dva ili više posla na četiri sata dok ne pronađu ono što im odgovara.

Što se tiče Irske, kako je svi nazivaju „obećana zemlja“, ima također prednosti i mane. Život je u Irskoj manje stresan nego u Hrvatskoj. U Irskoj žive razne populacije, ali je upravo i zbog toga život zanimljiviji. Nema toliko pričaja o politici kao u Hrvatskoj, sustav je puno uređeniji i mladi imaju mogućnost napredovanja. Ono što je negativno u Irskoj to je svakako zdravstveni sustav koji je jako loše uređen, skup i nije učinkovit kao i u Hrvatskoj.

Svakako ono pozitivno što nude strane zemlje, jesu poticaji sa svih strana, puno više prilika za dodatno obrazovanje i učenje, poslodavci više cijene radnike i ulažu u njih, što je u Hrvatskoj vrlo rijetko. Iako se i vani u svijetu pojedinac treba samostalno dokazivati, učiti i raditi na sebi da bi ostvario sve svoje potencijale, ali je puno bolje plaćen za isti posao koji radi u Hrvatskoj po puno manjoj plaći.

⁶ Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Belgija> Pristupljeno: 25.06.2020.

No, isto tako ističu i da Hrvatska nudi mnogobrojne mogućnosti, s obzirom da je obrazovanje u Hrvatskoj vrlo kvalitetno, ali nedovoljno potiču mlade da mogu i u Hrvatskoj izgraditi dobar život. Ponukani raznim iskustvima, shvaćaju da Hrvatska i dalje mnogo zaostaje za mnogim razvijenim zemljama u svijetu. Stoga se kod mladih javlja nezadovoljstvo i otpor prema okolini, te se javlja želja za probavanjem nečeg novog.

Postoje mnogobrojne prednosti odlaska u inozemstvo; mladi se brže osamostaljuju, upoznavaju različite kulture i ljude, ali nije sve tako idealno. Ono s čime se mladi „bore“ odlaskom u inozemstvo jest svakako naći dobar smještaj po povoljnoj cijeni, odgovarajuće radno mjesto, odbijanje zamolbi za posao te usavršavanje stranog jezika. Svakako je poželjno da mladi koji odlaze vani studirati nađu „part time“ posao, da bi si mogli financirati boravak i život u inozemstvu.

Postoji i veliki postotak mladih koji se ne uspiju snaći vani u užurbanom svijetu, te se vraćaju natrag u Hrvatsku, ili pronalaze neke nove zemlje za istraživanje, dok ne nađu mjesto koje im u potpunosti odgovara.

Slika 12. Strane zemlje

Izvor: <http://www.pssreviews.co.uk/10-things-will-change-life-moving-abroad/>

Ono što su spomenuli je to, da je u današnje doba svakako veliki interes mladih za odlaskom u inozemstvo; neki odlaze poslije srednje škole i upisuju fakultet, a neki poslije fakulteta u Hrvatskoj traže posao vani.

Društvene mreže su svakako jedan od faktora koje usmjeravaju mlade da istražuju svijet, ali vrlo često ono što je prikazano na društvenim mrežama nije u stvarnosti tako. Upravo i zbog tog razloga, mladi odlaze van Hrvatske ali se i ubrzo vraćaju natrag. Uspjeti i živjeti vani u svijetu je vrlo težak i zahtjevan proces koji traži puno odricanja, truda, rada, snalaženja da bi se nakon nekog vremena vidjeli rezultati. S obzirom da živimo u vremenu u kojem je živjeti „vani“ trend, i čemu mnogi teže, ipak većina mladih ostaje u Hrvatskoj, završava fakultete i trudi se promijeniti nešto te dati doprinos i ovdje.

Ono što definitivno u Hrvatskoj nedostaje, to je više poticaja za mlade, edukacija, stručnih usavršavanja i promjena u svijetu mladih koje se svakodnevno razvijaju i mijenjaju. Potrebno je pratiti razvoj tehnologije, raditi projekte i uključivati više mlade da svojim iskustvima, razmišljanjima i idejama mijenjaju okolinu i zastarjele načine življenja, rada i obrazovanja. Žele živjeti u "uređenoj zemlji" gdje će se njihovo obrazovanje i rad cijeliti na odgovarajući način. Mladi imaju vrlo malo povjerenja u institucije, smatraju da u Hrvatskoj dolazi do rasta korupcije i da je politička podobnost, a ne sposobnost i znanje, ključ za uspjeh.

ZAKLJUČAK

Odgajanje djece može biti vrlo teško, ali može biti i izuzetno korisno. Nemoguće je biti savršen cijelo vrijeme, ali uvijek se možete truditi biti najbolji što se tiče uloge u razvoju djeteta. Nitko nije savršen i nijedna obitelj nije savršena. Obitelj je prirodna zajednica roditelja i djece i, kao takva, odgaja i socijalizira sve svoje članove. Mladima je najpouzdanije redovno jamstvo da će se pripremiti na svoju životnu ulogu. Roditeljska je uloga u tome nezamjenjiva, ali je u njoj drukčije angažiran otac, a drukčije majka. Suvremeni masovni mediji omogućuju djeci i mladeži stjecanje kudikamo više informacija sa svih područja života i svijeta nego su ih imali njihovi roditelji. Stupanj školske izobrazbe današnje djece također je mnogo viši od stupnja što su ga imali njihovi roditelji dok su sjedili u školskim klupama, iako možda ne toliko cjelovit i sistematiziran.

Ekonomska kriza koja je u zadnjih osam godina dodatno osiromašila hrvatske građane koji ionako komparativno stoje lošije od većine drugih građana Europske unije, umanjila je šanse mladih za stambeno osamostaljivanje. U Hrvatskoj, zemlji u kojoj mladi tradicionalno prolongiraju odlazak iz roditeljskog doma što je duže moguće, po čemu drže prvo mjesto među svojim europskim vršnjacima, trenutno tri četvrtine mladih živi s roditeljima, postotak mladih smješteni su u prostoru koji je njihovo ili partnerovo vlasništvo ili su podstanari, a broj mladih koji žive u učeničkom ili studentskom domu izrazito je nizak.

Uspjeh u hrvatskom društvu, mladi danas sve više povezuju s „dobrim vezama“ i snalažljivošću nego sa sposobnošću pojedinca, pa prema istraživanjima među najvažnijim kvalitetama za nalaženje dobrog posla smatraju komunikacijske vještine, stručne kvalifikacije, poznavanje stranih jezika i dobro opće obrazovanje. Kada razmišljaju o tome što im je važno u sadašnjem ili budućem poslu, gotovo svi se opredjeljuju za sigurnost radnog mjesta, dok većina daje prednosti visokoj plaći, mogućnosti utjecaja na donošenje odluka koje se odnose na njihov posao i slobodnom vremenu koje im stoji na raspolaganju, ali još više prijateljskoj i opuštenoj radnoj atmosferi.

Stoga u posljednje vrijeme sve više mladih povezano je s odlaskom u inozemstvo. Njihov uspjeh ovisi o podršci obitelji, socioekonomskom statusu i osobinama ličnosti. Pred mladima se nalazi težak izbor, ostati u okolini koja znatnim djelom ne podržava ili ne pruža dovoljno povoljnih uvjeta za njihov rast i razvoj ili se odlučiti na odlazak u potragu za boljim životom u inozemstvu.

LITERATURA

BEZIĆ, Ž. (1999.) *Waldrofska pedagogija* [Online] Dostupno na:

<https://hrcak.srce.hr/50823> (Pristupljeno: 22.07.2020).

DOMAZET, T. (2014.) *Ekonomika rasta i pune zaposlenosti u Hrvatskoj*. Zagreb:

Hrvatska gospodarska komora

EUROPSKA UNIJA (2019.) *Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2019.* [Online]

Dostupno na: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/et-monitor-report-2019-croatia_hr.pdf (Pristupljeno: 05.07.2020).

GROSSBERG, B. (2019.) *5 Major Differences Between Public and Private Schools*

[Online] Dostupno na: <https://www.thoughtco.com/major-differences-between-public-and-private-2773898> (Pristupljeno: 05.07.2020).

GVOZDANIĆ, A., ILIŠIN, V., ADAMOVIĆ, M., POTOČNIK, D., BAKETA, N.,

KOVAČIĆ M. (2019.), *Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018./2019.*, Friedrich-Ebert-

Stiftung e.V., Berlin, Njemačka [Online] Dostupno na: [http://www.fes-](http://www.fes-croatia.org/fileadmin/user_upload/FES_JS_KROATIEN_EN_WEB.pdf)

[croatia.org/fileadmin/user_upload/FES_JS_KROATIEN_EN_WEB.pdf](http://www.fes-croatia.org/fileadmin/user_upload/FES_JS_KROATIEN_EN_WEB.pdf) (Pristupljeno: 08.07.2020).

HARALAMBOS, M. (2002.) *Sociologija, teme i perspektive*. Zagreb: Golden

marketing.

ILIŠIN, V. (2011). *Vrijednosti mladih u Hrvatskoj* [Online] Dostupno na:

<https://hrcak.srce.hr/74105> (Pristupljeno: 08.07.2020).

ILIŠIN, V. SPAJIĆ VRKAŠ, V. (2017.) *Generacija osujećenih-Mladi u Hrvatskoj na*

početku 21. stoljeća. Zagreb

JURČEVIĆ LOZANČIĆ, A. (2011.) *Redefining the educational role of the Family*

[Online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/78073> (Pristupljeno: 05.07.2020).

KIRSCH, D. (2019.) *Two-thirds of singles in their 20s now live with their parents –*

here's how it affects their lives [Online] Dostupno na:

<https://translate.google.hr/translate?hl=hr&sl=en&tl=hr&u=https%3A%2F%2Ftheconv>

[ersation.com%2Ftwo-thirds-of-singles-in-their-20s-now-live-with-their-parents-heres-how-it-affects-their-lives-109693&anno=2&prev=search](https://www.ersation.com%2Ftwo-thirds-of-singles-in-their-20s-now-live-with-their-parents-heres-how-it-affects-their-lives-109693&anno=2&prev=search) (Pristupljeno: 05.07.2020).

KRBEC, D. (1999.) *Privatne škole i obrazovna politika u Hrvatskoj* [Online] Rev. sac. polit., god. 6, br. 3-4, str. 269-278. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/47267> (Pristupljeno: 05.07.2020).

LINDH, K., KORHONEN, V., 2010: *Youth values and value changes from cultural and transnational perspectives*, u: Korhonen, V. (ur.), *Cross-cultural Lifelong Learning*, Tampere University Press, Tampere: 135-166.

MIKLOBUŠEC, V. (1983) *Obitelj i kriza njezine edukativno-socijalne funkcije* [Online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/83227> (Pristupljeno: 09.07.2020).

PETERSEN, L. (2019.) *The Negative Effect of Social Media on Society and Individuals* [Online] Dostupno na: <https://smallbusiness.chron.com/negative-effect-social-media-society-individuals-27617.html> (Pristupljeno: 09.07.2020).

POTOČNIK, D. SPAJIĆ VRKAŠ, V. (2017.) *Generacija osujećenih: mladi i obrazovanje pred izazovima globalne konkurentnosti*. Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

RELJA, R., REIĆ ERCEGOVAC, I., ČERENIĆ, V. (2015.) *Potrebe, mogućnosti i namjera odlaska u inozemstvo: Analiza i stavovi studenata iz Splita i Sarajeva* [Online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/230941> (Pristupljeno: 06.07.2020).

SEITZ, M., HALLWACHS, U. (1996.) *Montessori ili Waldorf?* Zagreb: Educa

SIMPLILEARN (2020.) *What Is the Major Impact of Social Media* [Online] Dostupno na: <https://www.simplilearn.com/real-impact-social-media-article> (Pristupljeno: 01.07.2020).

ŽUPARIĆ ILJIĆ, D. (2016.) *Iseljavanje iz Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju* [Online] Dostupno na: https://www.fes-croatia.org/fileadmin/user_upload/FES_Iseljavanje_web.pdf (Pristupljeno: 10.07.2020).

WRITEFIX (2011.) *Young people and free time* [Online] Dostupno na: <http://writefix.com/?p=521> (Pristupljeno: 10.07.2020)

POPIS SLIKA

SLIKA 1. Obitelj i mladi

TABLICA 1. Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina 2011. Godine

SLIKA 2. Marija Montessori

SLIKA 3. Logo Montessori škole u Zagrebu

SLIKA 4. Rudolf Steiner

SLIKA 5. Društvene mreže

SLIKA 6. Pozitivni učinci društvenih mreža

SLIKA 7. Negativni učinci društvenih mreža

SLIKA 8. Ovisnost o društvenim mrežama

SLIKA 9. Aktivnosti za mlade

SLIKA 10. Zaposlenost mladih

SLIKA 11. Odlazak mladih iz Hrvatske

SLIKA 12. Strane zemlje

SAŽETAK

Mladi u Hrvatskoj tema su u današnje doba vrlo aktualna i rasprostranjena. Razni psiholozi, sociolozi, pedagozi rade istraživanja usmjerena na mlade i njihove stavove, znanja, vještine i vrijednosti koje im omogućuju ravnopravni utjecaj i mišljenje u okolini u kojoj borave. Mlade u Hrvatskoj dakako danas najviše privlače strane zemlje, stjecanje novih znanja i vještina te upoznavanje i rad na sebi. Dakako tu su uključeni i obitelj, društvo i društvene mreže kao glavni faktor razvoja pojedinca. Društvene mreže na mlade danas ostavljaju mnogo pozitivnih i negativnih utjecaja, te također i utječu na stvaranje osobnog mišljenja o sebi i svijetu oko sebe. Zapošljavanje mladih i nedostatak radnog iskustva također su teme koje se istražuju i nadograđuju, te usmjeravaju prema mladima.

Ključne riječi: Mladi u Hrvatskoj, obitelj, društvene mreže, zapošljavanje, odlazak mladih u inozemstvo

SUMMARY

Young people in Croatia are a very topical and widespread topic nowadays. Various psychologists, sociologists, pedagogues do research focused on young people and their attitudes, knowledge, skills and values that enable them to have an equal influence and opinion in the environment in which they live. Of course, young people in Croatia today are most attracted to foreign countries, acquiring new knowledge and skills, and getting to know each other and working on themselves. Of course, family, society and social networks are also included as the main factor in the development of an individual. Social networks leave many positive and negative influences on young people today, and also influence the creation of personal opinions about themselves and the world around them. Youth employment and lack of work experience are also topics that are researched and upgraded, and directed towards young people.

Key words: Youth in Croatia, family, social networks, employment, departure of young people abroad